

Betreft: zorggarantie bij uithuisplaatsing van jonge kinderen in Vlaanderen.

Geachte heer,
Geachte mevrouw,

Met de 2.0.-aanpak voor Integrale Jeugdhulp in Vlaanderen¹ legden we de inhoudelijke en organisatorische contouren vast voor de uitbouw van het Vlaamse jeugdhulpbeleid de komende jaren. Voorliggende rondzendbrief is een onderdeel van het geheel van vier “uitbreidingswerven” die de integrale jeugdhulp in Vlaanderen meer slagkracht moeten geven. We gaan specifiek in op werf 2 “zorggarantie uithuisplaatsing jonge kinderen”.

1. ALGEMEEN

In het najaar 2016 werd een visietekst uithuisplaatsing jonge kinderen, opgemaakt door Kind en Gezin en Jongerenwelzijn gepresenteerd op de conferentie De Toekomst is Jong². De visietekst kwam tot stand o.b.v. literatuur, focusgroepen met praktijkwerkers (Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG), Organisaties voor Bijzondere Jeugdbijstand (OVBJ), Diensten voor Pleegzorg, en Centra voor Integrale Gezinsondersteuning (CIG)) en gesprekken met Vlaamse wetenschappelijke experts en beleidsmedewerkers. Dit was de start van een brede intersectorale reflectie binnen allerlei (regionale) overlegfora m.b.t. kwaliteitsvolle uithuisplaatsing van jonge kinderen. We bouwen nu verder op deze visietekst en regionale denkoefeningen en zetten de stap van visie naar actie. We wensen tevens voort te bouwen op bestaande goede praktijken van opvang jonge kinderen en samenwerking.

Ook de adviezen vanuit de raadgevende comités van Kind en Gezin en van Jeugdhulp³ worden meegenomen in de uitwerking.

Met voorliggende rondzendbrief creëren we een kader (‘zorggarantieplan uithuisplaatsing jonge kinderen’) dat in alle situaties van uithuisgeplaatste jonge kinderen toegepast moet worden. Dit plan wordt in heel Vlaanderen geoperationaliseerd en geïmplementeerd. Voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt een apart initiatief genomen, gezien de specifieke situatie en noden. In een latere fase kan beslist worden om ook het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te laten instappen in het model dat hier uitgetekend wordt voor Vlaanderen.

¹ Zie: wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/over-ons/jeugdhulp-2-0/

² Zie: www.kindengezin.be/img/uitgangspunten.pdf

³ Zie www.kindengezin.be/img/23-november-2016-Adviesvraag-Concepttekst-Uithuisplaatsing-jonge-kinderen.pdf en www.wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/over-ons/structuur/raadgevend-comite.

We streven hierbij naar een versterkt en kwaliteitsvol aanbod en doortastende aanpak vanuit samenwerking zodat voor alle situaties van verregaande verontrusting bij jonge kinderen die omwille van die situatie niet (langer) in hun gezin kunnen verblijven, een snelle oplossing wordt gecreëerd met aandacht voor continuïteit. Klemtoon ligt op vrijwillige hulpverlening, weliswaar met linken met gemandateerde voorzieningen en desgevallend gerechtelijke hulp.

De focus op de jongste kinderen die niet langer in het eigen gezin kunnen verblijven, vertrekt vanuit de vaststelling dat het een specifieke doelgroep betreft met specifieke noden en een uitgesproken kwetsbaarheid. De factoren van onveiligheid die we in huidige rondzendbrief voor ogen hebben, situeren zich bij deze jonge kinderen vooral in hun context. Hierbij kan worden gedacht aan o.a. verslavings- of psychiatrische problematieken van de opvoedingsverantwoordelijke(n), intrafamiliaal geweld, complexe gezinsproblemen, een veelheid aan problemen op verschillende levensdomeinen en een afwezig of gebrekkig sociaal netwerk. Het gaat om situaties waarin de goede ontwikkeling van het kind wordt bedreigd en waarbij minder ingrijpend aanbod zoals begeleiding en training onvoldoende soelaas bieden⁵. Het betreft doorgaans een complex en multifactorieel gegeven, waarbij zowel moeilijkheden als krachten in het spel zijn, maar waarbij de draaglast en draagkracht duidelijk in onbalans zijn.

2. BELEIDSCONTEXT

Ten eerste grijpen we beleidsmatig terug naar de tekst “2.0.-aanpak voor integrale jeugdhulp in Vlaanderen” en het geheel van vier “*uitbreidingswerven*” die de integrale jeugdhulp in Vlaanderen meer slagkracht moeten geven. Werf 2 “zorggarantie uithuisplaatsing jonge kinderen” is voorwerp van voorliggende rondzendbrief.

Ten tweede verwijzen we naar *de evoluties m.b.t. pleegzorg*. We houden de beleidskeuze onverminderd aan om pleegzorg in te zetten als eerste te overwegen hulpvorm bij uithuisplaatsing van jonge kinderen. De evaluatie van de pleegzorgregelgeving -tot stand gekomen in nauw overleg met de diensten voor pleegzorg, de cliëntvertegenwoordigers, Pleegzorg Vlaanderen vzw en andere stakeholders- illustreert globaal genomen dat de nieuwe regelgeving inderdaad heeft bijgedragen tot een kwaliteitsvolle en duurzame pleegzorg. Wel stellen we vast dat de schaalvergroting nog niet tot de verwachte efficiëntiewinsten heeft geleid. Daarom zetten we een traject op om onder meer een betere samenwerking en, ondersteund door de partnerorganisatie Pleegzorg Vlaanderen vzw, het uitwisselen van goede praktijken tussen de diensten te bevorderen. Ook de wervings- en selectieprocedure van pleeggezinnen krijgt blijvende aandacht. We stappen af van het ‘Neen, tenzij-model’ en kiezen voor het ‘Ja, mits-principe’ waarbij van de start wordt nagegaan welke ondersteuning kandidaat-pleeggezinnen nodig hebben in hun engagement. Hierbij zoeken we toekomstgericht naar wat kandidaten aan sterktes hebben, en beschouwen we risico-aspecten ook als aanknopingspunt om hen te ondersteunen om goede pleegouders te zijn.

Het evaluatierapport⁶ leidde inmiddels tot een wijziging van het pleegzorgdecreet op 7 maart 2018.

Ten derde wordt voortgebouwd op de bevindingen en aanbevelingen geformuleerd binnen de *Conferentie De Toekomst is Jong* van oktober 2016 (zie: <https://www.kindengezin.be/detoekomstisjong/conferentie2016/>). Er werd o.a. gepleit voor gericht uitbreidingsbeleid en meer samenwerking in het omgaan met verontrusting met specifieke

⁵ Uithuisplaatsing waarbij ouder(s) en kind(eren) worden gescheiden van elkaar wordt in deze context als het meest ingrijpende gezien.

⁶ Zie http://wvg.vlaanderen.be/jongerenwelzijn/assets/docs/publicaties/pleegzorg/evaluatierapport_pleegzorg.pdf.

aandacht voor de allerjongste kinderen, meer samenwerking tussen basisvoorzieningen⁷ (m.n. gezondheidszorg en kinderopvang) en (jeugd)hulpverlening, een meer toegankelijke jeugdhulp (waaronder de gemandateerde voorzieningen) en het invullen van de begrippen subsidiariteit en vrijwilligheid zodat ze in de eerste plaats de toegang tot de gepaste hulp maximaliseren.

Ten vierde is de afstemming met de evoluties in kader van het **vernieuwd concept flexibele kinderopvang** in de groepsopvang van belang, waarbij dringende opvangvragen een plek krijgen. De regelgeving hiervoor is in voorbereiding en de uitrol is voorzien in het najaar van 2018 – waarbij een link met voorliggende rondzendbrief zal worden ingebracht.

Ten slotte verwijzen we in het kader van voorliggende rondzendbrief ook naar de parlementaire bespreking over **gezinshuizen 2.0**⁸. Onlangs ontvingen we een projectvoorstel om op beperkte schaal met een dergelijk aanbod te experimenteren. Het initiatief beoogt een innovatieve werking uit te bouwen waarbij baby's en peuters opgevangen kunnen worden in een kleinschalige familiale setting met een professionele begeleiding. Doel is het bieden van een kwaliteitsvolle opvang en contextbegeleiding met als eerste focus terugkeer van het kind naar de biologische ouders. Indien dit niet op korte termijn lukt, worden stappen genomen voor een doorverwijzing naar pleegzorg, maar wel nog met de ouders zoveel mogelijk in beeld. Dit voorstel wordt momenteel administratief afgehandeld met een oog op een doorstart in het najaar van 2018.

3. VLAAMS ZORGGARANTIEPLAN UITHUISPLAATSING JONGE KINDEREN

Verschillende actoren nemen vandaag in hun reguliere werking een opdracht op voor jonge kinderen die uithuisgeplaatst moeten worden. We verwijzen hierbij onder meer naar de lokale teams van Kind en Gezin, de gemandateerde voorzieningen, de CKG, de diensten voor pleegzorg, de CIG en de organisaties voor bijzondere jeugdzorg.

In voorliggende rondzendbrief bouwen we voort op deze reguliere opdrachten en beschrijven we de contouren van een Vlaams zorggarantieplan uithuisplaatsing jonge kinderen. Dit zorggarantieplan bepaalt het kader dat op casusniveau moet gevolgd worden in alle situaties van uithuisplaatsing van jonge kinderen.

Binnen dit kader moeten op provinciaal niveau operationele afspraken tussen relevante actoren gemaakt worden. De afspraken zijn per provincie gebiedsdekkend, maar er moet ook aandacht zijn voor interprovinciale afstemming. Er moet ten minste afgestemd worden rond aanspreekpunt, permanentie, acties, rollen, visiedeling en opvolging. Verder verwachten we dat de stem van het kind en ouders (ervaringsdeskundigheid) ingebracht wordt. Ten slotte vragen we aandacht voor innovatie.

Finaal moet het zorggarantieplan en de regionale operationalisering daarvan ertoe leiden dat elke onderbouwde, geobjectiveerde vraag tot uithuisplaatsing van een jong kind onmiddellijk beantwoord wordt en dat er van bij de start in partnerschap gewerkt wordt aan de realisatie van een duurzaam perspectief. We willen via een doorgedreven en structurele samenwerking een coherenter en afgestemder aanbod voor 0-3-jarigen realiseren.

⁷ Basisvoorzieningen zijn voorzieningen en diensten waar iedereen gebruik van kan maken vanuit een rechtenbenadering. Ze sluiten aan bij de diverse noden en behoeften van kinderen en ouders, en zijn bereikbaar, beschikbaar, betaalbaar, begrijpbaar en bruikbaar voor alle gezinnen.

⁸ Zie <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/parlementaire-initiatieven/1211530>

Voor meer diepgaande duiding bij de verschillende keuzen verwijzen we naar de hogergenoemde visietekst uithuisplaatsing jonge kinderen.

3.1 DOELGROEP EN FINALITEIT

De focus ligt op situaties van verregaande verontrusting van jonge kinderen (0-tot-3-jarigen) die omwille van de situatie niet (langer) in hun gezin kunnen verblijven, en die bijgevolg, omwille van hun kwetsbaarheid, nood hebben aan een onmiddellijk inzetbaar verblijfsaanbod in een afgestemde aanpak gericht op continuïteit. Meer specifiek gaat het over

- kinderen tussen 0 en 3 jaar waarvan de hulpverlener, aanmelder zeer verontrust is omwille van problemen in het gezin en diens context Er moet snel ingegrepen worden om de veiligheid van het kind onmiddellijk te garanderen, een uithuisplaatsing (alvast in een eerste fase) dringt zich op,
- deze situaties kunnen zich reeds in de pre- of perinatale periode manifesteren. Ze komen dan aan de oppervlakte in een ziekenhuis na de geboorte of opname van het kind waarbij het kind langer dan voorzien en gewenst in het ziekenhuis moet verblijven. Ook andere basisvoorzieningen zoals de OCMW, de lokale teams van Kind en Gezin, actoren in de (geestelijke) gezondheidszorg⁹ kunnen dergelijke situaties detecteren
- bepaalde situaties kunnen ook via hoogdringendheid bij de jeugdrechtbank gesignaleerd worden of bij een gemandateerde voorziening aangemeld worden.

De finaliteit is dat:

- elke onderbouwde, geobjectiverde vraag naar uithuisplaatsing in Vlaanderen voor een jong kind (in een dringende, verontruste situatie zoals hiervoor beschreven) onmiddellijk en kwaliteitsvol zonder contra-indicaties opgenomen wordt in een pleeggezin of een verblijfsmodule waarbij het gezinsklimaat primeert, opdat de veiligheid en ontwikkelingskansen van het kind gewaarborgd zijn,
- van bij de start, en liefst binnen de drie maanden, wordt voor een stabiele langetermijnoplossing gezorgd, indien mogelijk in de thuissituatie en zo niet, in pleegzorg.¹⁰ Tijdens of na deze 3 maanden zou beslist kunnen worden dat een terugplaatsing (nog) niet aan de orde is en een verdere uithuisplaatsing aangewezen blijft In dat geval is een perspectiefzoekende¹¹ of -biedende opvang sterk aangewezen waarbij pleegzorg als eerste keuze maximaal wordt nagestreefd

⁹ Binnen de geestelijke gezondheidszorg voor volwassenen wordt momenteel door het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling (VECK) toegewerkt naar een Kind-check om de alertheid voor de veiligheid en het welzijn van kinderen van ouders met een psychische of afhankelijkheidsproblematiek te verhogen Voor het omgaan met verontrusting wordt een stappenplan opgemaakt met aandacht voor een goede samenwerking met jeugdhulp Deze ontwikkelingen noodzaken afstemming met de uitdagingen en engagementen rond voorliggende zorggarantie bij uithuisplaatsing van jonge kinderen

¹⁰ De beperkte opnameduur is te verantwoorden omdat er voor jonge kinderen zo snel mogelijk gehandeld moet worden in functie van het vinden van een stabiel verblijf in een gezin

¹¹ Indien er dus na 3 maanden geoordeeld wordt dat een terugkeer naar huis ondanks de ingezette begeleidende maatregelen nog niet mogelijk is, kan een verdere uithuisplaatsing in functie van verdere perspectiefuitklaring dus ook een optie zijn

De uiteindelijke betrachting is dus steeds verblijf in een gezin. het eigen gezin indien mogelijk en pleegzorg indien nodig. Daarbij wordt er zo snel mogelijk gekomen tot continuïteit en duurzame oplossingen mét betrokkenheid van het gezin en de context. Om hiertoe te komen wordt er afstemming gerealiseerd met de ontwikkelingen rond de samenwerkingsverbanden rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp, ketenaanpak intrafamiliaal geweld en kindermishandeling¹¹, eerstelijnszones, hervorming ziekenhuislandschap en financiering, verkorte verblijfsduur na bevalling, (flexibele) kinderopvang. Ook wordt er maximaal voortgebouwd op bestaande regionale samenwerkingsverbanden (cf. 3.2) en ontwikkelingen rond kwetsbare zwangeren, verontrustende situaties bij jonge kinderen en ongewenste zwangerschappen.

Vanuit deze optiek is het de ambitie om 0-tot-3-jarigen niet langer in de crisisnetwerken van integrale jeugdhulp in te laten stromen. Ook gaan we ervan uit dat verwijzingen naar hoogdringendheid op die manier worden ontlast.

3.2 BETROKKEN ACTOREN

Prioritaire actoren zijn de ziekenhuizen (materniteit, pediatrie en sociale dienst), de lokale samenwerking van Kind en Gezin, diensten voor pleegzorg, centra voor kinderzorg en gezinsondersteuning, organisaties voor bijzondere jeugdzorg, centra voor integrale gezinszorg, gemandateerde voorzieningen en sociale diensten van de jeugdrechtbanken. Deze actoren garanderen dat er op casusniveau tot snelle en goede hulpverlening wordt gekomen.

De aansluiting vanuit deze prioritaire partners met andere actoren en samenwerkingsverbanden is noodzakelijk. Hierbij is ook specifiek aandacht vereist voor ondersteuning van het gezin en hulpverlening voor volwassenen. We verwachten dat minstens wordt voortgebouwd op de Huizen van het Kind, pre- en perinatale netwerken rond kwetsbare zwangeren, de samenwerkingsverbanden rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en eerstelijnszones, netwerken geestelijke gezondheidszorg en overige netwerken integrale jeugdhulp. De aansluiting bij deze bestaande samenwerkingsverbanden moet er o.a. voor zorgen dat een efficiënte en sluitende aanpak wordt opgezet en ook andere belangrijke actoren zoals (flexibele) kinderopvang, huisartsen, OCMW, volwassenhulp, geestelijke gezondheidszorg, adoptiehuis, CAW, sociale huisvesting e.d. worden bereikt.

3.3 DUIDELIJKE ENGAGEMENTEN

Om de hogergenoemde finaliteit te bereiken m.b.t. de vooropgestelde doelgroep worden ten aanzien van de samenwerking en ten aanzien van de betrokken actoren een aantal verwachtingen gesteld. Deze slaan op volgende elementen:

- a. Coördinatie en aanspreekpunt op provinciaal niveau

We verwachten dat er vanuit één CKG per provincie een coördinator aangesteld wordt die verantwoordelijk is voor de operationalisering van het zorggarantieplan en dit in afstemming met de betrokken actoren uit de provincies. Deze coördinator fungeert vooral in een aanvangsfase als trekker, facilitator en als duidelijk aanspreekpunt voor de overheid en de partners.

¹¹ We verwijzen hierbij naar de lopende provinciale initiatieven rond een ketenaanpak bij intrafamiliaal geweld en kindermishandeling. Deze ketenaanpak realiseert een doorgedreven samenwerking tussen de verschillende betrokken actoren (gezondheid, welzijn, politie en justitie) (zie ook de family justice centers)

Voor het uitvoeren van deze coördinatie-opdracht worden bijkomende middelen voorzien (cf. punt 5).

b. Goede en snelle exploratie en taxatie van de verontrustende situatie en toeleiding

We verwachten dat alle actoren op het terrein, in het bijzonder de basisvoorzieningen en de ziekenhuizen¹³, actie ondernemen wanneer ze geconfronteerd worden met situaties van ernstige verontrusting bij hele jonge kinderen omwille van problemen in het gezin¹⁴. Daarbij moet in eerste instantie aandacht gaan naar het exploreren van de noden en mogelijkheden in het gezin en diens netwerk. Deze actoren moeten kunnen rekenen op de expertise vanuit de jeugdhulp om een goede inschatting van de situatie te kunnen maken en desgevallend de nodige vervolgstappen te kunnen nemen.

In alle gevallen moet een hulpvraag onmiddellijk opgenomen worden. Uiteraard moet de inzet van minder ingrijpende hulpverlening en ondersteuning, waaronder samenwerkingsverbanden rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en (flexibele) kinderopvang overwogen worden. Ook moet maximaal ingezet worden op het aanboren van omgevingsnetwerken rondom het kind in functie van het creëren van een veilige omgeving voor het kind. In bepaalde situaties van onveiligheid zal het noodzakelijk zijn dat een kind en ouder(s) samen worden opgevangen in een aangepaste residentiele setting. De CIG nemen op dit vlak een belangrijke rol op.

De lokale teamwerking van Kind en Gezin wordt geprofileerd als het eerste aanspreekpunt voor de basisvoorzieningen van waaruit de regionale systeemaafspraken en het aanbod in het kader van zorggarantie bij uithuisplaatsing van jonge kinderen geactiveerd kunnen worden. Zo kunnen deze verontruste aanmelders via een duidelijke, directe en korte lijn terugvallen op samenwerkingsafspraken van alle prioritaire partners van de zorggarantie bij uithuisplaatsing. In bepaalde situaties zal de lokale teamwerking van Kind en Gezin onmiddellijk contact moeten opnemen met de gemandateerde voorziening.

Voor de operationalisering van het zorggarantieplan maken de actoren afspraken rond de toeleiding, dispatching en coördinatie van de hulpvragen zodat de hulpvragen zo snel mogelijk bij het juiste aanbod terecht komen.

c. Aanspreekpunt op casusniveau en bewaken van de veiligheid

Er worden afspraken gemaakt rond wie als aanspreekpunt aangeduid wordt voor het kind en zijn context (met aandacht voor permanentie)

De gemandateerde voorziening of sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulp bewaakt en coördineert in de dossiers waar ze bij betrokken zijn de veiligheids- en/of andere planning op casusniveau en sluit zich volgens de gemaakte afspraken aan. In samenwerking met partners en client wordt een antwoord geformuleerd op de vragen: "Is verdere uithuisplaatsing van het kind nodig? Wat heeft het kind nodig in functie van veiligheid en ontwikkelingskansen op korte en op lange termijn". Bij de opstart wordt een veiligheidsplan opgesteld en dit wordt op afgesproken tijdstippen geevalueerd. Het traject dat de ondersteuningscentra jeugdzorg en sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulp lopen inzake Signs of Safety biedt hiervoor een goed methodisch kader en geschikte instrumenten. Een centraal instrument hierbij is de opmaak van een veiligheidsplan tijdens een rondetafel (minstens bij opstart en afsluiting van de eerste opvang).

¹³ De overheid zal in het kader van deze omzendbrief in functie van vroegtijdige detectie en ondersteuning specifieke informatiesessies organiseren voor alle Vlaamse ziekenhuizen

¹⁴ Zie ook de besluiten uit de Conferentie De Toekomst is Jong (cf. 2)

d. Kwaliteitsvol verblijf voor uithuisgeplaatste jonge kinderen

We verwachten dat er snel (binnen de drie maanden) toegewerkt wordt naar een stabiele langetermijnoplossing, in eerste instantie in de thuissituatie en zo niet, in pleegzorg.

Hierbij moet minstens aandacht gaan naar afspraken over, en uitklaren van de rollen en taken die de verschillende actoren kunnen en moeten opnemen op het vlak van:

- het voorzien in een duidelijk aanspreekpunt/front-office voor aanmelders en goed georganiseerde permanentie in functie van een efficiënte instroom. Dit aanspreekpunt staat in nauw contact met de toeleider (cf.b).
- garantie van de veiligheid van het kind en het creëren van de best mogelijke voorwaarden voor een optimale ontwikkeling van het kind;
- verdere exploratie van de noden en mogelijkheden in het gezin en versterking van het omgevingsnetwerk;
Om te beoordelen of terugplaatsing in het gezin mogelijk is verwachten we nulmeting, doelstelling, acties en evaluatie. De methodiek inzake perspectiefbepaling en de versterking van de ouders bij terugplaatsing die voor pleegzorg ontwikkeld werd door de Vrije Universiteit Brussel, is hiervoor geschikt¹⁵. Vanuit de overheid zullen we de implementatie van deze methodiek initiëren. Er moeten contacten gelegd worden met pleegzorg indien terugplaatsing (nog) geen optie is (cf. aandacht voor 'concurrent planning'¹⁶). Er moet ook kwaliteitsvol toegewerkt worden naar pleegzorg bij een verder perspectief in pleegzorg.
We verwachten doorheen het traject methodische aandacht voor het exploreren en activeren van omgevingsnetwerken rondom kinderen. We vragen aandacht voor manieren om duurzame omgevingsnetwerken rondom kinderen te detecteren en te activeren en dit te zien als een centrale hefboom voor het creëren van stabiliteit voor een kind (cf. ontwikkelingen rond methodieken inzake netwerkversterking/krachtgericht werken en Family Finding).
- inzet van minder ingrijpende hulpverlening en ondersteuning, waaronder samenwerkingsverbanden rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en (flexibele) kinderopvang ter ondersteuning van het gezin, op korte- of langetermijn;
- de opmaak van een onderbouwd en gemeenschappelijk handelingsplan met doelstellingen, fasering, in te zetten aanbod, aanspreekpersoon, termijn, moment van evaluatie enz. (efficiënt case-management);
- desgevallend tijdige en zo volledig mogelijke voorbereiding van een aanvraag voor niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening.

¹⁵ Zie https://jongerenwelzijn.be/assets/docs/ons/studies-onderzoeken/eindrapport_ontw_impl_gezinsbegeleiding_persp_pleegzorg.pdf

¹⁶ Onder 'concurrent planning' verstaan we het gelijktijdig plannen en werken aan verschillende plaatsingsopties (bv. werken aan terugplaatsing en ook zoeken naar andere mogelijke stabiele leefsituaties) (zie visietekst uithuisplaatsing jonge kind).

3.4 SPECIFIEKE VERWACHTINGEN

We verwachten dat de afspraken die regionaal gemaakt worden m.b.t. het in te zetten aanbod in elk geval rekening houden met de volgende generieke beleidskeuzen die de actoren, naast hun reguliere opdracht in het kader van het zorggarantieplan jonge kinderen, opnemen.

- Pleegzorg als eerste optie

Bij uithuisplaatsing van jonge kinderen, ook in situaties zoals beschreven in de doelgroep, wordt er voorkeur gegeven aan een plaatsing in een pleeggezin. Dit betekent dat de mogelijkheden van netwerk- en bestandspleegzorg actief worden overwogen, m.n. crisispleegzorg, ondersteunende pleegzorg en perspectiefzoekende pleegzorg. Dit is een opdracht van meerdere actoren. De toeleiding naar pleegzorg impliceert dat iedereen een rol opneemt en zo mogelijk in het netwerk rondom het gezin en kind wordt gezocht naar een geschikt pleeggezin, dat er wordt toegewerkt naar een mogelijke 'match' met een potentieel pleeggezin voor het vinden en dat gezinnen indien nodig zo snel mogelijk geïnformeerd worden over en gemotiveerd tot pleegzorg. De diensten voor pleegzorg maken afspraken met de andere actoren zodat personen die in de context als potentiële pleegzorger gedetecteerd worden snel en efficiënt gescreend en geattesteerd kunnen worden. We benadrukken hierbij het al aangehaalde 'Ja, mits-principe'

Het is belangrijk dat de diensten voor pleegzorg inzetten op het creëren van een pool van pleeggezinnen voor jonge kinderen. Ten minste een deel daarvan moet inzetbaar zijn voor eerste opvang waarbij pleeggezinnen desgevallend kunnen doorgroeien naar pleeggezinnen voor langdurige opvang.

Binnen de reguliere opdracht van de diensten voor pleegzorg wordt van alle diensten verwacht dat zij inzetten op het begeleiden van de gezinnen van pleegkinderen ook in functie van gezinshereniging (cf. infra).

- Residentiele bufferfunctie bij uithuisplaatsing

Voor de hoger beschreven doelgroep is onmiddellijke opvang in een pleeggezin niet steeds mogelijk. Dit kan bijvoorbeeld in het geval van ernstige en acute crisissituaties, het bij elkaar houden van broers en zussen, of wanneer er (nog) geen pleeggezin beschikbaar is. In dat geval verwachten we dat specifiek residentieel aanbod beschikbaar is:

- I. De CKG
 - organiseren kortdurend en onmiddellijk inzetbaar verblijf voor deze rondzendbrief omschreven doelgroep. Zowel vrijwillige, gerechtelijke of maatschappelijk noodzakelijke aanmeldingen komen in aanmerking,
 - zetten hun regulier verblijfs- en begeleidingsaanbod in
- II. De organisaties voor bijzondere jeugdzorg.
 - de organisaties die momenteel erkend zijn voor de opvang van 0-3-jarigen en die zich ook op die doelgroep profileren, organiseren kortdurend en onmiddellijk inzet verblijf. Er wordt hiervoor een intersectorale typemodule rechtstreeks toegankelijk kortdurend residentieel verblijf van 3 maanden gecreeerd, die ook door deze organisaties voor bijzondere jeugdzorg georganiseerd kan worden

Wanneer verblijf in het zorggarantieplan ingezet wordt, verwachten we dat dit aan de criteria voldoet die beschreven staan in de hoger vermelde visietekst.

- a) kleinschalige en huiselijke inrichting;
- b) beperkt aantal kinderen bij elkaar;

- c) doordachte leefgroepssamenstelling met bijzondere zorg voor de jonge kinderen in het kader van een kortdurend verblijfsaanbod;
- d) vaste begeleiders met specifieke competenties (kennis van hechting en ontwikkelingspsychologie jonge kind, principes positief opvoeden, contextbegeleiding, participatieve methodieken ...),
- e) actieve deelname van kinderen aan de ruimere leefomgeving,
- f) doorgedreven participatiemogelijkheden voor (pleeg)ouders en kind o m. in functie van terugplaatsing of ter voorbereiding van de pleegzorgplaatsing;
- g) methodieken inzake netwerkversterking en family finding (cf. supra);
- h) leefgroepklimaat gericht op het bevorderen van het welzijn en de ontwikkeling van kinderen (basiszorg binnen de leefgroep),
- i) inzet van meer intentionele aspecten binnen de leefgroepwerking of in het kader van bijkomende interventies of therapieën

We verwachten tevens dat verblijf steeds aangevuld wordt met kwaliteitsvol ingevulde begeleiding of training van het gezin¹⁷. De begeleiding kan afhankelijk van de situaties verschillende doelen hebben. werken aan een terugkeer naar huis, het versterken van de band met het gezin, het uitbouwen van een omgevingsnetwerk rondom kinderen en gezinnen, het versterken van overige contextfactoren, motiveren tot pleegzorg, ..

- Verblijfsaanbod van gezinnen mét jonge kinderen in de CIG

Binnen het geheel van het residentieel aanbod voor jonge kinderen nemen de CIG een bijzondere plaats in¹⁸. Het residentieel aanbod voor ouders mét kinderen biedt de mogelijkheid van een permanent toezicht op en het werken aan de veiligheid van kinderen en gezinnen binnen een beschermde context. Ook biedt het samenleven van meerdere gezinnen samen intensieve mogelijkheden voor pedagogische trainingen en ervaringsuitwisseling tussen gezinnen. Voorts kan er via een arsenaal van mobiele en ambulante opvoedingshulp en contextbegeleiding gewerkt worden aan het samenhouden van het gezin en re-integratie

4. CASUSGEBONDEN MIDDELEN

Eigen aan de precare situaties die we voor ogen hebben, is dat ze vaak complex en onvoorspelbaar zijn en een hulpaanbod op maat van de client extra aandacht vraagt. Via het reguliere aanbod binnen en buiten jeugdhulp is al heel wat mogelijk om dit te realiseren.

Voor de uitvoering van het plan, zal de Vlaamse overheid middelen ter beschikking stellen (zie verder) die flexibel en op maat van de situaties ingezet kunnen worden om een sluitende zorggarantie te bieden bij uithuisplaatsing van jonge kinderen in precare opvoedingsituaties. Deze middelen kunnen casusgebonden ingezet worden wanneer er zich op een bepaald moment een nood voordoet in het kader van uithuisplaatsing waarbij het bestaande aanbod geen adequaat antwoord kan bieden omwille van tijdelijk capaciteitsgebrek op het vlak van verblijf of begeleiding of omdat het reguliere aanbod omwille van andere redenen geen afdoende antwoord kan bieden

¹⁷ Al dan niet aangeboden door de voorziening die het verblijf organiseert

¹⁸ We verwijzen hier naar de recente profileringsoefening van de CIG (cf. website centra integrale gezinszorg in ontwikkeling)

Deze middelen zullen op maat worden toegekend waarbij een beroep wordt gedaan op de bestaande procedure inzake versnelde indicatiestelling en toewijzing in het kader van specifieke acties. De middelen kunnen enkel aangevraagd worden voor aanbod dat niet op een andere wijze gefinancierd wordt.

4.1 VOORZIEN BUDGET

We voorzien hiervoor een recurrent budget van jaarlijks 2.850.000 euro.

Het budget wordt als volgt provinciaal verdeeld, op basis van het aantal 0-3-jarigen in de regio waarbij kinderen in kansarmoede dubbel geteld worden, en bijgesteld in functie van afgeronde en werkbare bedragen.

Regio	Bedrag van 2.850.000 euro	
Antwerpen	€	870.000
Limburg	€	350.000
Oost-Vlaanderen	€	630.000
Vlaams-Brabant	€	550.000
West-Vlaanderen	€	450.000
Totaal	€	2.850.000

Deze middelen zullen toegekend worden door de intersectorale toegangspoorten. We maken een nieuwe typemodule voor dit casusgebonden budget die met een VIST-aanvraag kan ingediend worden bij de intersectorale toegangspoort.

Het team indicatiestelling van de intersectorale toegangspoort zal de aanvraag binnen 2 werkdagen behandelen en bekijken of voldaan is aan volgende criteria.

- Het gaat om een kind tussen 0 en 3 jaar oud
- Uithuisplaatsing is geïndiceerd
- De reguliere hulpverlening kan geen afdoend antwoord bieden op de hulpvraag
- De aanvraag is ingediend door het CKG dat het regionale zorggarantieplan coordineert, na afstemming met de betrokken partijen

Na beoordeling door het team indicatiestelling maakt het team jeugdhulpregie een jeugdhulpbeslissing op, op voorwaarde dat er regionaal nog budget beschikbaar is.

We voorzien een maximumbedrag per casus van maximaal 20 000 euro gedurende 3 maanden. Maximaal 50% van dit maximumbedrag mag aan verblijf besteed worden. Uitzonderlijk kan deze periode verlengd worden met 3 maanden. Voor deze verlenging kan een maximale subsidiering van 10 000 euro toegekend worden.

De intersectorale toegangspoort staat in voor de ex-post controle op de aanvragen, de correcte besteding van de middelen en gaat na of de vooropgestelde doelen zijn bereikt.

5. ONDERSTEUNING

We voorzien voor het CKG dat in zijn provincie de coördinatieopdracht opneemt in functie van de operationalisering van het zorggarantieplan (cf. 3.3, a), een projectmatige ondersteuning voor 2 jaar van 30.000 euro. Kind en Gezin en Jongerenwelzijn nemen op korte termijn initiatief om over de aanstelling van een provinciale coördinator met de CKG verdere afspraken te maken.

We zullen provinciale toelichtingsmomenten organiseren om een concrete start te maken. Ook de IROJ zullen betrokken worden.

We kiezen ervoor om dit najaar te starten en al doende goed te monitoren en de afspraken verder te laten verfijnen. De coördinator en prioritaire actoren volgen de evoluties en de resultaten op. Kind en Gezin en Jongerenwelzijn zullen dit proces ook ondersteunen en faciliteren. Zij doen dat evenwel niet alleen. Als Vlaamse overheid ondersteunen en faciliteren we dat proces met een projectteam.

Vanuit het belang dat we hechten aan methodieken inzake gezinshereniging, zetten we een implementatietraject op van de door de VUB ontwikkelde methodiek inzake perspectiefbepaling en de versterking van de ouders bij terugplaatsing (cf. 3.3, d).

Om de implementatie van het plan zorggarantie jong kind goed te monitoren zal vanuit de overheid in ondersteuning door een wetenschappelijke partner worden voorzien die gedurende twee jaar op praktijkgerichte wijze kerngegevens over het traject van de kinderen opvolgt en evalueert. De grondige en systematische opvolging van deze trajecten moet een bijdrage leveren aan de goede kwaliteit van de zorg binnen de samenwerkingsafspraken en eventueel leiden tot structurele bijstelling van het aanbod. Een belangrijke indicator voor opvolging is de uitstroom na uithuisplaatsing in het kort residentieel aanbod. De wetenschappelijke ondersteuning beschouwen we hierbij als de noodzakelijke opstap naar een sterke monitoring op langere termijn en aanzet tot benchmark voor de toekomst.

In dit hele ondersteuningstraject zal ook specifiek aandacht gaan naar verdere innovatie van het verblijfsaanbod, meer specifiek de gezinshuizen.

6. MEER INFORMATIE

Vragen naar aanleiding van deze rondzendbrief kunnen per e-mail bezorgd worden aan Tim Stroobants (Kind en Gezin) en Benedikte Van den Bruel (Jongerenwelzijn).

tim.stroobants@kindengezin.be

benedikte.vandenbruel@jongerenwelzijn.be

29 MEI 2018

Met vriendelijke groeten

Jo Vandeurzen
Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

Stefaan Van Mulders
Voorzitter Aansturingscomité
Jeugdhulp